

Երևան | Yerevan | 2025

Միջազգային գիտաժողով | International Conference

Տեղահանություն և հիշողություն. Արցախի
շարունակվող ճգնաժամը բանավոր
պատմություններում

Deportation and Memory: The Ongoing Crisis of Artsakh
in Oral Histories

Հիբրիդային ձևաչափ | Hybrid

Գերկայությամբ և առցանց
on-site & online

Ամսաթիվ | Dates

հոկտեմբերի 16-18
october 16-18

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԱՐԿԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱԶԱՐԱՇԵԼ
Ազգայնականության հետազոտություններ և հարցազնույնություն

ԲԻՏԱԿ
ԹՎԱՆՇԱՎՅԻՆ
ՀՏԵՄԱՐԱՆ

ինալկո
international
oral histories
research center

Ծրագիր | Program

Հոկտեմբերի 16-17 | October 16-17

ՀՀ ԳԱԱ Կլոր դահլիճ (Բաղդամյան 24)

Round Hall, National Academy of Sciences of Armenia (Baghramyan 24)

Հոկտեմբերի 18 | October 18

ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ Գրադարան (Չարենց 15)

Library of the IAE NAS RA (Charents 15)

Ձեկուցումների տևողությունը | Length of presentations

20 րոպե | 20 minutes

Հարցեր՝ զեկուցման ավարտին | Time for questions

5 րոպե | 5 minutes

Պատասխաններ և քննարկում | Discussion

20 րոպե | 20 minutes

Օր 1, հոկտեմբերի 16, հինգշաբթի Day 1, October 16, Thursday		
10:00-10:15	Գիտաժողովի բացում Conference Opening	
Յուրի Սուվարյան Yuri Suvaryan		ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար Academician-Secretary of the Division of Armenology and Social Sciences, NAS RA
Արսեն Բոբոխյան Arsen Bobokhyan		ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի տնօրեն Director of the Institute of Archaeology and Ethnography, NAS RA
Նիսան 1 Panel 1 10:15-12:15	Արցախի պատմական շերտերն ու վիճարկվող ժառանգությունը Historical Layers of Artsakh and Contested Heritage	
Նիստավար՝ Համլետ Պետրոսյան Chair: Hamlet Petrosyan		
1.	Զրանուշ Խառատյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Hranush Kharatyan (IAE NAS RA)	Միջնադարյան աղբյուրների տեղեկությունները Առան, Աղվանք, Ռան, Խաչեն, Դարբասղ անունների, դրանց տեղադրության և իմաստի շուրջ Information from Medieval Sources on the Names Aran, Aghvank, Ran, Khachen, Karabakh, Their Location and Meaning
2.	Հակոբ Սիմոնյան (ՀՀ ԿԳՄՍ ՊԺԳԿ) Hakob Simonyan (SRCHCH MESCS RA)	Ծիծեռնականքը պեղումների լույսի ներքո Tsitsernavank in the Light of Excavations
3.	Լեռնիկ Հովհաննիսյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ), Մխիթար Գաբրիելյան (ԵՊՀ) Lernik Hovhannisyan (IAE NAS RA),	Արցախի հայ բնակչության բռնագաղթը 18-րդ դարի վերջին 19-րդ դարի սկզբին տարածաշրջանում միգրացիոն գործընթացների համատեքստում The Deportation of the Armenian Population of Artsakh in the Late 18th and Early 19th

	Mkhitar Gabrielyan (YSU)	Centuries in the Context of Migration Processes in the Region
4.	Նժդեհ Երանյան (ՀՊԹ) Nzhdeh Yeranyan (MAH)	Մշակութային ժառանգությունը որպես հակամարտության դաշտ. Արցախի խախտվածության մշակույթի օրինակը Cultural Heritage as a Field of Conflict: The Case of Pre-Christian Culture in Artsakh
11:55-12:15	Քննարկում Discussion	
12:15-12:45	Սուրճի ընդմիջում Coffee-break	
Նիստ 2 Panel 2 12:45-14:30	Արցախի չգնաժամի վերահասունացումը խորհրդային շրջանում The Maturation of the Artsakh Crisis in the Soviet Era	
Նիստավար՝ Ալեքսան Հակոբյան Chair: Aleksan Hakobyan		
1.	Գագիկ Չիլինգարյան (ԴՊԿՀ) Gagik Chilingaryan (PPCU)	Խորհրդային մոտեցումները ինքնավարությանը. Լեռնային Դարաբաղի դեպքի ուսումնասիրություն Soviet Approaches to Autonomy: The Case Study of Nagorno-Karabakh
2.	Հրանուշ Խառատյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Hranush Kharatyan (IAE NAS RA)	Խորհրդային Ադրբեջանի մշակութային քաղաքականությունը ըստ պաշտոնական փաստաթղթերի՝ որպես արցախյան չգնաժամը խախտատրաստող գործոն The Cultural Policy of Soviet Azerbaijan According to Official Documents as a Factor for Preparing the Artsakh Crisis
3.	Թալին Տեր Մինասյան (INALCO) [առցանց]	1980-ականների վերջին Դարաբաղյան շարժման ի հայտ գալը. Մուրադյան/Մարգիսյան սպիտակ թուղթը որպես պատմական աղբյուր

	Taline Ter Minassian (INALCO) [online]	The Emergence of the Karabakh Movement in the late 1980s: the Mouradian/Sarkissian White Paper as a Historical Source
14:00-14:30	Քննարկում Discussion	
14:30-15:30	Ճաշի ընդմիջում Lunch	
Նիստ 3 Panel 3 15:30-18:30	Արվեստը որպես պատերազմի վկայություն Art as Testimony to War	
Նիստավար՝ Լևոն Աբրահամյան Chair: Levon Abrahamian		
1.	Հայկունիի Սուրադյան (ԵՊՀ, ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) [առցանց] Haykuhi Muradyan (YSU, IAE NAS RA) [online]	Պատերազմը, բռնի տեղահանությունը և արվեստը. արցախցի ժամանակակից արվեստագետների հիշողությունները և ինքնության վերափոխապատկերումը War, Forced Displacement, and Art: The Memories and Reconfiguration of Identity among Contemporary Artists from Artsakh
2.	Մարիամ Պետրոսյան (ՀՊԹ) Mariam Petrosyan (MAH)	Արցախի 2020. Արեգ Բալայանի վավերագրական լուսանկարները, որպես պատերազմի վիզուալ վկայություն Artsakh 2020: Areg Balayan's documentary photographs as visual testimony of war
3.	Ամալյա Դիլանյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ), Նոնա Շահնազարյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Amalya Dilanyan (IAE NAS RA), Nona Shahnazaryan (IAE NAS RA)	Դեպորտացիա, հիշողություն և հաուստոլոգիա. խորհրդանշական առարկաների և արվեստի գործերի բազմապատկում՝ ռե-տրավմատիզացիա, թե՞ տրավմայի հաղթահարում Understanding Deportation, Memory, and Hauntology Through the Multiplication of Symbolic

		Objects and Art Pieces: Retraumatization or Resolution of Trauma?
16:45- 17:00	Քննարկում Discussion	
17:00- 18:00	"Գոյամարտ" վավերագրական ֆիլմի դիտում, ռեժ. Արսեն Եսայան Screening of the documentary "Goyamart" (Battle for Survival), dir. Arsen Yesayan	
18:00- 18:30	Քննարկում Discussion	
Օր 2, հոկտեմբերի 17, ուրբաթ Day 2, October 17, Friday		
Նիստ 4 Panel 4 10:00- 12:00	Դպրոցն ու սոցիալական ցանցերը որպես Արցախյան հիշողության մարտահրավերների տարածք Schools and Social Media as Arenas of Artsakh Memory Challenges	
Նիստավար՝ Գոհար Ստեփանյան Chair: Gohar Stepanyan		
1.	Հասմիկ Կնյազյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Hasmik Knyazyan (IAE NAS RA)	Թվանշային հայրենիքներ. Ֆեյսբուքը որպես համայնքային արխիվ Արցախում քաղաքական ջնջմանը դիմագրավելու համատեքստում Digital Homelands: Facebook as a Grassroots Community Archive in Response to Political Erasure in Artsakh
2.	Նաիրա Երկանյան (ՀԴՄՀ) Naira Yerkanyan (ASPU)	Տեղահանության փորձառությունը. Արցախից Հայաստան տեղափոխված ավագ դպրոցականների հիշողությունն ու տրավման Displacement and Memory: Trauma in the Experience of Artsakh High School Students in Armenia
3.	Կարինե Ալեքսանյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀՀՀԿ) [առցանց] Karine Aleksanyan (ShCAS NAS RA) [online]	Արցախյան հիշողությունն ու պատմությունը կրթական համակարգում Artsakh Memory and History in the Educational System (online)

4.	Զարուհի Համբարձումյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Zaruhi Hambarzumyan (IAE NAS RA)	Արցախյան պատերազմի «հիշողության անկյունները» դպրոցներում Commemorative Corners of the Artsakh War in Schools
11:40- 12:00	Քննարկում Discussion	
12:00- 12:30	Սուրճի ընդմիջում Coffee-break	
Նիստ 5 Panel 5 12:30- 14:30	Կորստի արխիվներ. փաստաթղթեր, հիշողություն և Ժառանգության խզում Archives of Loss: Documents, Memory, and the Rupture of Heritage	
Նիստավար՝ Նելլի Մանուչարյան Chair: Nelly Manucharyan		
1.	Գոհար Ստեփանյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Gohar Stepanyan (IAE NAS RA)	Անցումը բյուրոկրատականից կենսագրականին. փաստաթղթերը և հիշողությունը արցախյան տեղահանության համատեքստում From Bureaucratic to Biographical: Documents and Memory in the Context of Artsakh’s Displacement
2.	Հովիկ Ավանեսով (ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ) Hovik Avanesov (IH NAS RA)	Ադրբեջանի կողմից Արցախում իրականացվող հայկական մշա- կութային ժառանգության յու- րացման և ոչնչացման քաղա- քականության լուսաբանումը Ֆրանսիայի հայկական պարբերական մամուլում (2020-2025) Coverage of Azerbaijan’s Policy of Appropriation and Destruction of Armenian Cultural Heritage in Artsakh in the French-Armenian Periodical Press (2020-2025)
3.	Նազլը Թեմիր- Պեյլերեան (INALCO) [առցանց]	Բանավոր պատմություններ. Պատմություններ Լեռնային Ղարաբաղի բախումին մասին՝ հեռ- ցեղասպանական հասարակության մեջ. Թուրքիոյ պարագան

	Nazli Temir Beyleryan (INALCO) [online]	Perceptions of the Nagorno-Karabakh Conflict among Armenians in a Post-Genocidal Society: The Case of Turkey
4.	Գայանե Շագոյան (ՀՀ ԳԱՍ ՅԱԻ) Gayane Shagoyan (IAE NAS RA)	Արցախի բռնի տեղահանության խոսույթը Հայոց ցեղասպանության հիշողության համատեքստում Discursive Framing of Forced Displacement from Artsakh within the Context of Armenian Genocide Memory
14:10-14:30	Քննարկում Discussion	
14:30-15:30	Ճաշի ընդմիջում Lunch	
Նիստ 6 Panel 6 15:30-18:00	Տեղահանված լեզուներ, առասպելաբանություն և հիշողություն Displaced Languages, Mythology, Memory	
Նիստավար՝ Լիլիթ Դազարյան Chair: Lilit Ghazaryan		
1.	Լիլիթ Սաղաթելյան (ՊՊԿՀ) Lilit Saghatelyan (PPCU)	Կորստի գուցահեռ պատմություններ. Տախիջևանահայերի բանավոր վկայությունները 1988-ից հետո Parallel Histories of Loss: Oral Testimonies of Nakhijevani Armenians after 1988
2.	Նոնա Շահնազարյան (ՀՀ ԳԱՍ ՅԱԻ) Nona Shahnazaryan (IAE NAS RA)	Արցախի 2023 թ. բռնի տեղահանության հիշողությունը չորս ֆոկուս-խմբերի պրիզմայով. դիտարկումներ Կոտայքի և Գեղարքունիքի մարզերում Memory of the 2023 Deportation through the Prism of Four Focus Groups: Perspectives from Kotayk and Gegharkunik Marzes
3.	Վիկտորյա Խուրշուդյան, Պոլեո Սամուելյան, Անահիտ Տոնապետյան (ԻՆԱԼԿՈ-ՍԵԴՆԼ-ԳՀԱԿ, Սորբոնի Նոր	Արցախի տեղահանված լեզուները. հայերեն բարբառներում լեզվաբանական փոփոխությունների փաստագրման և նկարագրության խնդիրները

	Համալսարան - Լատտիս-ՎՅՍԿ) Victoria Khurshudian, Pollet Samvelian, Anaid Donabedian (INALCO-SeDyL- CNRS, Sorbonne Nouvelle University - Lattice - CNRS)	Displaced Dialects of Nagorno-Karabakh: Issues in Documenting and Describing Language Change in Armenian Dialects
4.	Հրաչ Մարտիրոսյան (Վյուրցբուրգի համալսարան), Գայա- նե Չոփուրյան (ՎՊՀ), Մանե Դուկասյան (ԵՊՀ), Անի Սարուխա- նյան Hrach Martirosyan (JMUW), Gayane Chopuryan (VSU), Mane Ghukasyan (YSU), and Ani Sarukhanyan	Շուշանից մինչև ինքնուր- ույնությունների դիվերսիֆիկացի- ոնացումները Արցախի ժառանգության մեջ From "lily" to "star-of- Bethlehem": demonological dimensions of plants in Artsakh's Armenian heritage
17:30- 18:00	Քննարկում Discussion	
Օր 3, հոկտեմբերի 18, շաբաթ Day 3, October 18, Saturday		
Երեսմ 7 Panel 7 10:00- 11:30	Արցախի պատերազմական տնտեսություն և գոյատևման նազմավարություններ War Economy of Artsakh and Strategies of Survival	
Նիստավար՝ Լեռնիկ Հովհաննիսյան Chair: Lernik Hovhannisyan		
1.	Էվիյա Հովհաննիսյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Eviya Hovhannisya (IAE NAS RA)	Վաճառելով պատերազմը և տրավման. Դարաբաղյան երկրորդ պատերազմի առևտրայնացումը Հայաստանում Selling War and Trauma: The Commercialization of the Second Karabakh War in Armenia

2.	Ստեփան Պապիկյան (ՀՀ ԳԱՊ ՏԻ) Stepan Papikyan (IE NAS RA)	Արցախի էներգետիկան Artsakh’s Energy System
3.	Մհեր Հարությունյան (ՀՀ ԳԱՊ ՊԻ) Mher Harutyunyan (IH NAS RA)	Արցախի ռազմական շինարարության առանձնահատկությունները չճանաչված պետության գոյատևման համատեքստում և դրանց արտացոլումը հիշողության դիսկուրսում The Peculiarities of Military Construction in Artsakh in the Context of Survival of an Unrecognized State and Their Reflection in Memory Discourses
11:15- 11:30	Քննարկում Discussion	
11:30- 12:00	Սուրճի ընդմիջում Coffee-break	
Նիստ 8 Panel 8 12:00- 14:00	Արցախի տեղահանություն. իրավական խնդիրներ և հոգեբանական հետևանքներ Displacement of Artsakh: Legal Issues and Psychological Consequences	
Նիստավար. Հայկուհի Մուրադյան Chair: Haykuhi Muradyan		
1.	Արմինե Տիգրանյան (ԵՊՀ) Armine Tigranyan (YSU)	Մշակույթի իրավունքի խախ- տումները արցախահայության բռնի տեղահանության համատեքստում. Արցախի բնապատմական միջավայրից օտարում, ավանդական կենսընթացի խեղումներ, համայնքների կազմա- քանդում, ինքնության պահպանման և վերստեղծման խոչընդոտներ Violations of Cultural Rights in the Context of the Forced Displacement of the Armenians of Artsakh: Alienation from their Historical Environment, Disruption of Traditional Ways of Life, Destruction of Communities, and Obstacles to

		the Preservation and Reconstruction of Identity
2.	Էլինա Մխիթարյան (ՀԱՀ) Elina Mkhitaryan (AUA)	Ինքնությունը, հիշողությունը, ոչ նյութական մշակութային ժառանգությունը որպես փախստականների իրավունքների պաշտպանության մեխանիզմներ ու իրացման գործիք Identity, Memory, and Intangible Cultural Heritage as Mechanisms for the Protection and Tools for the Realization of Refugees' Rights
3.	Մարիամ Հերցնյան Mariam Hergnyan	Անվտանգության և առաջնային պահանջմունքների բացակայությունը որպես հավաքական տրավմայի գործոն. Արցախի շրջափակման հոգեբանական վերլուծություն The Absence of Security and Basic Necessities as a Factor of Collective Trauma: A Psychological Analysis of the Blockade of Artsakh
4.	Գրիգորի Այվազյան (ՀՀ ԳԱՀ ՀԱԻ) Ayvazyan Grigori (IAE NAS RA)	Դարաբարդի (Արցախի և Ուտիքի) հայերի էթնիկական ծագման աղավաղման հարցերն ադրբեջանական պատմագրության մեջ՝ ուղի-աղվանական խնդրի լույսի ներքո The Issues of Distortion of the Ethnic Origin of the Armenians of Karabakh (Artsakh and Utik) in Azerbaijani Historiography in Light of the Udi-Albanian Problematic
13:40-14:00	Քննարկում Discussion	
14:00-15:00	Ճաշի ընդմիջում Lunch	

Նիսն 9 Panel 9 15:00- 17:00	Տուն և համակեցություն. տեղահանությունից առաջ և հետո Home and Cohabitation: Before and After Displacement	
Նիստավար՝ Հարություն Մարության Chair: Harutyun Marutyan		
1.	Լուսինե Անգելուշ (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Lusine Angelush (IAE NAS RA)	Վերաիմաստավորելով «տունը» բռնի տեղահանության պայման- ներում Reimagining "Home" in the Wake of Forced Displacement
2.	Անուշ Պետրոսյան (ՏՆՀԻ) [անցանց] Anush Petrosyan (TAPRI) [online]	Վերակառուցելով կյանքը վտա- րանդության մեջ. Հիշողությունն ու տան որոնումը արցախահայերի շրջանում Reconstructing Life in Exile: Memory and the Search for Belonging among Armenians from Artsakh
3.	Մարինա Գալստյան (ԿՀԽԿ) Marina Galstyan (CERC)	Երիտասարդների լռությունը որ- պես հիշողության և համակեցու- թյան ռազմավարություն հետ- պատերազմյան Հայաստանում Youth Silence as a Strategy of Memory and Coexistence in Post-War Armenia
4.	Միհրան Գալստյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ), Գայանե Հակոբյան (ՀՀ ԳԱԱ ՀԱԻ) Mihran Galstyan (IAE NAS RA), Gayane Hakobyan (IAE NAS RA)	Անցյալի հիշողություններ և սպազայի սպասումներ. Արցախից 2023թ. բռնազաղթածների միգրացիոն ռազմավարությունների սոցիոլոգիական վերլուծություն Memories of the Past and Expectations of the Future: A Sociological Analysis of the Migration Strategies of the Forcibly Displaced Persons from Artsakh in 2023
17:00- 18:00	Գիտաժողովի ամփոփում Closing Session Նիստավար՝Լևոն Աբրահամյան Chair: Levon Abrahamian	

Հասարակումներ

Abbreviations

- ԳՀԱԿ – Գիտական հետազոտությունների ազգային կենտրոն (Ֆրանսիա)
- ԵՊՀ – Երևանի պետական համալսարան
- ԻՆՎԼԿՈ – Արևելյան լեզուների և քաղաքակրթությունների ազգային ինստիտուտ (Ֆրանսիա)
- Լատտիս – «Լեզուներ, տեքստեր, ինֆորմատիկ մշակումներ, ճանաչողություն և միջավայրեր» Լեզվաբանության և ինֆորմատիկայի կիրառությունների լաբորատորիա (Ֆրանսիա, Սորբոնի Նոր համալսարան, CNRS, Ֆրանսիա)
- ԿՀԽԿ – Կրթական հետազոտությունների և խորհրդատվության կենտրոն (Հայաստան)
- ՀՀ ԳԱԱ ՀՀԿԿ – Հայաստանի Հանրապետության Գիտությունների ազգային ակադեմիայի Հիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոն
- ՀՀ ԳԱԱ ՊԻ – Հայաստանի Հանրապետության Գիտությունների ազգային ակադեմիայի պատմության ինստիտուտ
- ՀՀ ԳԱԱ ՏԻ – Հայաստանի Հանրապետության Գիտությունների ազգային ակադեմիայի տնտեսագիտության ինստիտուտ
- ՀՀ ԿԳՄՍ ՊԺԳԿ – Հայաստանի Հանրապետության Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոն ՊՈԱԿ
- ՀՊԹ – Հայաստանի պատմության թանգարան
- ՊՊԿՀ – Պագմանի Պիտերի անվան կայքլիկ համալսարան (Հունգարիա)
- ՊՀՄՀ – Հայկական պետական մանկավարժական համալսարան
- ՍԵՂԼ – Լեզվաբանության գիտությունների լաբորատորիա «Լեզուների կառուցվածք և դիսամիկա» (Ֆրանսիա)
- ՎՊՀ – Վանաձորի պետական համալսարան
- ՏԽՀԻ – Տամպերեի խաղաղության հետազոտությունների ինստիտուտ (Ֆինլանդիա)

ASPU - Armenian State Pedagogical University
 CERC - Center for Educational Research and Consulting
 (Armenia)
 CNRS - Centre National de la Recherche Scientifique
 (France)
 SRCHACH MESCS - Scientific Research Center of
 Historical and Cultural Heritage of Ministry of
 Education, Sciences, Culture and Sport, RA
 IAE NAS RA - Institute of Archaeology and Ethnography
 of the National Academy of Sciences of the
 Republic of Armenia
 IE NAS RA - Institute of Economics of the National
 Academy of Sciences of the Republic of Armenia
 IH NAS RA - Institute of History of the National
 Academy of Sciences of the Republic of Armenia
 INALCO - Institut National des Langues et
 Civilisations Orientales (France)
 JMUW - Julius-Maximilians-Universität
 Würzburg (Germany)
 Lattice - "Langues, Textes, Traitements
 informatiques, Cognition et Environnements"
 (Sorbonne Nouvelle University - CNRS, France)
 MAH - Museum of Armenian History
 PPCU - Pázmány Péter Catholic University (Hungary)
 ShCAS NAS RA - Shirak Center for Armenological
 Studies of the National Academy of Sciences of
 the Republic of Armenia
 SeDyL - Le laboratoire de Sciences du Langage
 Structure et Dynamique des Langues (France)
 TAPRI - Tampere Peace Research Institute (Finland)
 YSU - Yerevan State University
 VSY - Vanadzor State University